



REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO  
GJYKATA KUSHTETUESE  
USTAVNI SUD  
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 12. maja 2023. godine  
Br. ref.:RK 2168/23

## REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI16/21

Podnosilac

**Pal Gruda i Zef Gruda**

**Ocena ustavnosti rešenja Vrhovnog suda Kosova  
PA-II. br. 2/2020 od 8. oktobra 2020. godine**

### USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica  
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika  
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija  
Safet Hoxha, sudija  
Radomir Laban, sudija  
Remzije Istrefi-Peci, sudija i  
Nexhmi Rexhepi, sudija  
Enver Peci, sudija

#### Podnosilac zahteva

1. Zahtev su podneli Pal Gruda i Zef Gruda iz Prizrena (u daljem tekstu: podnosioci zahteva), koje zastupaju Korab Bokshi i Teki Bokshi, advokati iz Đakovice.

## **Osporena odluka**

2. Podnosioci zahteva osporavaju presudu [PA-II. br. 2/2020] od 8. oktobra 2020. godine Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud), u vezi sa presudom [APS. br. 6/2019] od 4. maja 2020. godine Apelacionog suda Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud) i presudom [PKR. BR. 76/18] od 24. maja 2019. godine Osnovnog suda u Prizrenu (u daljem tekstu: Osnovni sud).
3. Podnosioci zahteva su osporenu odluku primili 13. januara 2021. godine.

## **Predmetna stvar**

4. Predmetna stvar zahteva je razmatranje ustavnosti osporene presude Vrhovnog suda, kojom se navodi da su podnosiocima zahteva povređena prava zagarantovana članovima 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje], 32. [Pravo na pravno sredstvo], 46. [Zaštita imovine] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članom 6. (Pravo na pravično suđenje), 13 (Pravo na delotvorni pravni lek) i članom 1 Protokola br. 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLJP).

## **Pravni osnov**

5. Zahtev je zasnovan na stavu 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovník).

## **Postupak pred Ustavnim sudom**

6. Dana 11. januara 2021. godine, podnosioci zahteva su preko pošte podneli zahtev, koji je Ustavni sud Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) primio 19. januara 2021. godine.
7. Dana 25. januara 2021. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Selvetu Gërzhaliu Krasniqi za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Bekim Sejdiu (predsedavajući), Remzije Istrefi Peci i Nexhmi Rexhepi (članovi).
8. Dana 29. januara 2021. godine, Sud je obavestio podnosiocima o registraciji zahteva i tražio da popune zvanični formular zahteva i podnesu odluku Apelacionog suda i Osnovnog suda.
9. Istog datuma, Sud je obavestio Vrhovni sud o registraciji zahteva.
10. Dana 18. februara 2021. godine, podnosilac zahteva Pal Gruda je podneo Sudu popunjeni zvanični formular zahteva u svoje ime i u ime podnosioca Zefa Grude.
11. Dana 17. maja 2021. godine, na osnovu stava 5 člana 114. [Sastav i mandat Ustavnog suda] Ustava i pravila 12 (Izbor predsednika i zamenika predsednika) Poslovnika, sudija Gresa Caka-Nimani je izabrana za predsednicu Ustavnog suda. Na osnovu stava (4) pravila 12 Poslovnika o radu i odluke Suda br. KK-SP 71-2/21, utvrđeno je da će sudija Gresa Caka-Nimani preuzeti funkciju predsednice Suda nakon završetka mandata aktuelne predsednice Suda Arte Rama-Hajrizi, 25. juna 2021. godine.

12. Dana 25. maja 2021. godine, na osnovu tačke 1.1 stava 1 člana 9. (Prevremeni istek mandata) Zakona i pravila 7 (Ostavka na dužnost sudije) Poslovnika, sudija Bekim Sejdiu je podneo ostavku sa položaja sudije u Ustavnom sudu.
13. Dana 27. maja 2021. godine, predsednica Suda Arta Rama-Hajariyi je donela odluku [br. K.SH.KI 16/21] i imenovala u Veću za razmatranje sudiju Bajram Ljatifi umesto sudije Bekima Sejdiua.
14. Dana 26. juna 2021. godine, na osnovu stava (4) pravila 12 Poslovnika i odluke Suda [KK-SP-71-2/21], sudija Gresa Caka-Nimani je preuzela dužnost predsednice Suda, dok je na osnovu tačke 1.1 stava 1 člana 8. (Istek mandata sudije) Zakona, predsednica Arta Rama-Hajrizi okončala mandat predsednice i sudije Ustavnog suda.
15. Dana 23. decembra 2021. godine, Sud je tražio od Osnovnog suda u Prizrenu kompletan dosije slučaja.
16. Dana 12. januara 2022. godine, Sud je primio kompletan dosije slučaja.
17. Dana 25. maja 2022. godine, Sud je tražio od podnosioca zahteva Pale Grude da podnese punomoćje da zastupa g. Zefa Gruđu pred Sudom ili da podnese zahtev koji je potpisao.
18. Dana 13. juna 2022. godine, podnosioci zahteva su podneli Sudu dopis kojim su tražili da se zahtev KI16/21 spoji sa zahtevom KIO9/22 i podneli su i punomoćje za zastupanje pred Sudom. Sud je odlučio da aktualni zahtev KI16/21 razmatra izdvojeno od zahteva KIO9/22 odlučujući rešenjem o neprihvatljivosti od 16. novembra 2022. godine.
19. Dana 17. januara 2023. godine, sudija Enver Peci, na osnovu člana 18 (Izuzete sudije) Zakona o Ustavnom sudu, zatražio je svoje izuzete iz donošenja odluke u slučaju KI16/21.
20. Dana 17. januara 2023. godine, predsednica je odlukom [br. Ref.KK13/23] usvojila zahtev sudije Envera Pecija o izuzetu.
21. Dana 4. aprila 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

## **Pregled činjenica**

22. Podnosioci zahteva osporavaju odluke redovnih sudova donete u sudskom postupku protiv optuženih T.K., K.K., GJ.K., M.K., B.B., Gj. K. i G.K., gde se podnosioci zahteva pojavljuju kao oštećene strane u predmetu [PKR. BR. 76/18] koji je sproveden u Osnovnom sudu.
23. Na osnovu spisa predmeta proizilazi da su im gore navedeni optuženi, delujući kao organizovana grupa i koristeći tešku finansijsku situaciju raznih lica, uključujući i podnosilaca zahteva, pozajmljivali sume novca, a zatim su ih primoravali da plaćaju neproporcionalne kamate.
24. Dana 18. maja 2016. godine, Specijalno tužilaštvo Republike Kosovo je podiglo optužnicu [PPS. br. 49/2015] protiv optuženih T.K., K.K., GJ.K., M.K., B.B., Gj.K., i G.K., pod sumnjom da su u saizvršilaštvu izvršili krivična dela iz članova 267, 274, 208, 300, 343. i 374. u vezi sa članom 31. Krivičnog zakonika br. 04/L-082 Republike Kosovo (u daljem tekstu: Krivični zakonik), kao i u vezi sa članom 32. Zakona br. 03/L-196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

25. Dana 24. maja 2019. godine, Osnovni sud je doneo presudu [PKR. BR. 76/18] kojom je oglasio krivim optužene - K.K., T.K., Gj.K., M.K., B.B., B.O., Gj.K. i G.K., za izvršenje krivičnih dela kažnjivih članovima 267, 274, 300, 343, 374 u vezi sa članom 31. Krivičnog zakonika, sa obrazloženjem da su „optuženi, u cilju sticanja neposredne imovinske koristi, kontinuirano vršili krivična dela, tako što je okrivljeni T.K. nadgledao i rukovodio radnjama ove kriminalne grupe koja je delovala tako što je koristila tešku finansijsku situaciju ili neiskustvo različitih oštećenih i sa istim ugovarao pozajmljivanje različitih novčanih iznosa, a zatim koristeći ozbiljne pretnje, oštećeni su bili prinuđeni da plate očigledno nesrazmernu kamatu u vidu imovine ili više iznosa novca u zamenu za pozajmljeni iznos ili da izvrše bilo koju drugu radnju na štetu svoje imovine [...]”.
26. Osnovni sud je odlukom za gore navedena lica izrekao sledeće kazne:
- (i) **K.K.** za krivično delo iznuda iz člana 267, stav 2. Krivičnog zakonika i zelenaštvo iz člana 343, stav 3. Krivičnog zakonika, i izrekao mu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 3 (tri) godine u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 28. maja 2015. godine do 11. oktobra 2015. godine, kao i za krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374, stav 1. Krivičnog zakonika, i oglasio ga krivim i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 1.500 (hiljadu petsto) evra.
  - (ii) **T.K.** za krivično delo organizovanje piramidalnih šema i nezakonitog kockanja iz člana 300, stav 3 u vezi sa stavom 2 i u vezi sa članom 32 i članom 31. Krivičnog zakonika i izrekao mu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 3 (tri) meseca u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 28. maja 2015. godine do 29. avgusta 2017. godine, kao i za krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374, stav 1. Krivičnog zakonika, i oglasio ga krivim i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 1.500 (hiljadu petsto) evra.
  - (iii) **Gj.K.** za krivično delo organizovanje piramidalnih šema i nezakonitog kockanja iz člana 300, stav 3 u vezi sa stavom 2 i u vezi sa članom 31. Krivičnog zakonika i izrekao mu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 5 (pet) meseca u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 25. maja 2015. godine do 11. oktobra 2017. godine, kao i za krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374, stav 1. Krivičnog zakonika, i oglasio ga krivim i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 1.500 (hiljadu petsto) evra.
  - (iv) **M.K.** za krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374, stav 1. Krivičnog zakonika i oglasio ga krivim i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 1.500 (hiljadu petsto) evra.
  - (v) **B.B.** za krivično delo iznuda iz člana 267, stav 2. Krivičnog zakonika i zelenaštvo iz člana 343, stav 3. Krivičnog zakonika, i izrekao mu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 5 (pet) meseci u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 28. maja 2015. godine do 3. oktobra 2015. godine, kao i za krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374, stav 1. Krivičnog zakonika, i oglasio ga krivim i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 1.500 (hiljadu petsto) evra, koju je obavezao da plati u roku od 15 dana, inače će mu kazna biti zamenjena kaznom zatvora, pri čemu će mu se za svakih 20 evra novčane kazne obračunavati jedan dan zatvora.

- (vi) **B.O.** za krivično delo iznuda iz člana 267, stav 2 Krivičnog zakonika za koje mu je izrekao kaznu zatvora u vremenskom trajanju od j 2 (dve) godine i 5 (pet) meseci, u koje mu je uračunato i vreme provedeno u kućnom pritvoru od 28. maja 2015. godine do 30. juna 2017. godine.
- (vii) **Gj.K.** za krivično delo zelenaštvo iz člana 343, stav 1 Krivičnog zakonika izrekao mu je kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 8 (osam) meseci i novčanu kaznu u iznosu od 1000 (jedna hiljada) €, u koje mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru od 28. maja 2015. godine do 26. januara 2016. godine.
- (viii) **G.K.** za krivično delo zelenaštvo iz člana 343 stav 1 KZRK-a je izrekao kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 6 (šest) meseci i novčanu kaznu od 1000 (jedne hiljade) €, uključujući vreme provedeno u pritvoru od 11. oktobra 2015. godine do 9. februara 2016. godine. Uz saglasnost optuženog, kazna zatvora je zamenjena novčanom kaznom u iznosu od 3.000 (tri hiljade) evra, koju je optuženi bio dužan da plati u roku od 15 dana, a u slučaju da optuženi ne plati novčanu kaznu, ista će se zameniti kaznom zatvora tako što se na svakih 20 evra novčane kazne obračunava jedan dan zatvora.
27. Osnovni sud je istom presudom [PKR. br. 76/2018] oslobodio od optužnice optužene na sledeći način:
- (i) **T.K** za krivično delo organizovani kriminal iz člana 274 stav 3 Krivičnog zakonika u vezi sa krivičnim delom iznuda iz člana 267 stav 2 u vezi sa članom 23. Krivičnog zakonika i za krivično delo zelenaštvo iz člana 343 stav 3 Krivičnog zakonika.
- (ii) **Gj.K. i M.K.** oslobodio od optužbe za krivično delo organizovani kriminal iz člana 274 stav 1 Krivičnog zakonika, koje se odnosi na krivično delo iznuda iz člana 267 stav 2 Krivičnog zakonika i krivično delo zelenaštvo iz člana 343 stav 3 Krivičnog zakonika u vezi sa članom 23. Krivičnog zakonika.
- (iii) **K.K., B.B. i Gj.K.** oslobodio od optužbe za krivično delo organizovani kriminal iz člana 274 stav 1 Krivičnog zakonika, i optužene T.K., K.K., B.B., M.K. i Gj.K. je oslobodio od optužbe za krivično delo pranje novca iz člana 308 u vezi sa članom 31. Krivičnog zakonika u vezi sa članom 32 stavovima 1 i 2 tačkom 2.1 Zakona [br. 03/L-196 ] o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.
28. Osnovni sud je svoju odluku zasnovao na sledećem zaključcima:

*“Tokom marta 2012. godine, sa gore navedenom svrhom, okrivljeni B.B. je pozajmio oštećenom Palu Grudaju iznos od 20.000 (dvadeset hiljada) evra da mu navodno vrati u roku od 2 meseca, ali nekoliko dana pre isteka ovog roka, okrivljeni je oštećenom Palu ozbiljno zapretio i rekao da će poslati svoje ljude kod oca oštećenog - Zefa Grude i da će mu na silu uzeti novac ako oštećeni Pal od tog dana ne plati mesečnu kamatu u iznosu od 3.000 (tri hiljade) evra ili 500 (petsto) evra dnevno za svaki dan kašnjenja u plaćanju kamate, tako da je oštećeni u narednih 6-7 meseci zastrašen redovno plaćao mesečnu kamatu u iznosu od 3.000 € [...]“. Početkom juna 2012. godine, u gore navedene svrhe, drugi član ove organizovane kriminalne grupe - okrivljeni K.K., je pozvao oštećenog Pala Grudaja i ponudio mu iznos od 15.000 evra da bi platio dug okrivljenom B.B. koji je isti prihvatio i odmah ponudio okrivljenom B.B., ali ga je ovaj okrivljeni, po dogovoru u okviru organizovane kriminalne grupe, odbio tražeći kamatu koja je*

*povećana na 23.000 (dvadeset tri hiljade) evra, pa je do kraja novembra 2012. godine oštećeni Pal Grudaj, plaćajući mesečnu kamatu od 3.000 (tri hiljade) evra, zatim dnevnu kaznenu kamatu u iznosu od 500 (petsto) evra ili nedeljnu u iznosu od 5.000 evra (pet stotina hiljada) evra isplatio okrivljenom B više od 40.000 (četrdeset hiljada) evra, gde je ovaj okrivljeni od istog tražio još 60.000 (šezdeset hiljada) evra u roku od nedelju dana; međutim, na oštećenog je u isto vreme vršio pritisak okrivljeni K. K., dok okrivljeni B. nije dalje insistirao na gore navedenom zahtevu. [...]*”.

29. U ovom slučaju, Osnovni sud je osudio optuženog, između ostalog, na kaznu zatvora, odnosno K.K. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 3 (tri) godine i novčanu kaznu u iznosu od 1500 evra; T.K. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 3 (tri) meseca i novčanu kaznu u iznosu od 1.500 evra; Gj.K. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 5 (pet) meseci i novčanu kaznu u iznosu od 1500 evra; M.K. je osudio novčanom kaznom u iznosu od 1500 evra; Gj.K. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 5 (pet) meseci i novčanu kaznu u iznosu od 1500 evra; B.B. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 5 (pet) meseci i novčanu kaznu u iznosu od 1.500 evra; B.O. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 5 (pet) meseci; GJ.K. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 8 (osam) meseci i novčanu kaznu u iznosu od 1000 evra; G.K. je osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 6 (šest) meseci i novčanu kaznu od 1000 evra.
30. Osnovni sud je svojom presudom poučio oštećene, uključujući i podnosiocе zahteva u svojstvu oštećenih, da imovinsko-pravni zahtev ostvare u parničnom postupku, ističući sledeće:
- “Oštećeni Pal Gruda, Zef Gruda, F.G., B.Q., M.N., B.N., F. G., Sh. B., M. A., N. Q., K. G. i A. Z. za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahteva se upućuju na redovan pravno-građanski spor”.*
31. Neutvrđenog datuma, protiv gore navedene presude Osnovnog suda [PKR. BR. 76/18], Specijalno tužilaštvo je uložilo žalbu Apelacionom sudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona i pogrešnog ili nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i odluke o krivičnoj sankciji, sa predlogom da se ukine ožalbeni presuda i slučaj vrati na presuđivanje Specijalnom odeljenju u Prištini i da se naredi oduzimanje sve imovine koja je oslobođena ožalbenom presudom.
32. Protiv gore navedene presude Osnovnog suda [PKR. BR. 76/18], optuženi T.K., K.K., GJ.K., M.K., B.B., Gj. K., i G.K., su uložili žalbu Apelacionom sudu.
33. Dana 3. oktobra 2019. godine, Apelaciono tužilaštvo u Prištini je podnelo pismeni podnesak [PPA/L br. 448/2019] i predložilo Apelacionom sudu da odbije žalbe optuženih, a da žalbu Specijalnog tužilaštva usvoji, kao osnovanu.
34. Dana 4. maja 2020. godine, Apelacioni sud je presudom [APS. br. 06/2019] usvojio žalbu Specijalnog tužilaštva i shodno tome, delimično preinačio ožalbeni presudu.
35. Tačnije, Apelacioni sud je delimično preinačio ožalbeni presudu u oslobađajućem delu, osuđujući krivim optužene T.K., K.K., Gj.K., M.K., B.B., Gj. K., G.K. za krivična dela iznuda iz člana 328, stav 2 u vezi sa stavom 1 Krivičnog zakonika i za krivično delo zelenaštvo iz člana 343, stav 3 u vezi sa stavom 1 u vezi sa članom 31. Krivičnog zakonika i osudio optužene – T.K. kaznom zatvora u vremenskom trajanju od 5 (pet) godina i novčanom kaznom u iznosu od 20.000 (dvadeset hiljada) evra; K.K. osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 5 (pet) godina i novčanu kaznu u iznosu

- od 20.000 (dvadeset hiljada) evra; Gj.K. osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 3 (tri) godine i 6 (šest) meseci i novčanu kaznu u iznosu od 10.000 (deset hiljada) evra; M.K. osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 3 (tri) godine i novčanu kaznu od 5.000 (pet hiljada) evra; B.B. osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 5 (pet) godina i novčanu kaznu od 20.000 (dvadeset hiljada) evra; Xh.K. osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 3 (tri) godine i novčanu kaznu u iznosu od 5000 (pet hiljada) evra; i Gj.K. osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 3 (tri) godine i novčanu kaznu u iznosu od 5000 (pet hiljada) evra.
36. Apelacioni sud je takođe istom presudom delimično preinačio prvostepenu presudu samo u pogledu odluke o kazni, tako što je optuženog **B.O.** za krivično delo iznuda iz člana 267 stav 2 Krivičnog zakonika osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 5 (pet) godina u koju je uračunato i vreme provedeno u pritvoru. **T.K.** za krivično delo organizovanje piramidalnih šema i nezakonitog kockanja iz člana 300, stav 3 u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakonika, osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 8 (osam) meseci. **Gj.K.** za krivično delo organizovanje piramidalnih šema i nezakonitog kockanja iz člana 300, stav 3 u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakonika osudio na kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 2 (dve) godine i 8 (osam) meseci. Za optužene **T.K., Gj.K., B.B., M.K.** i **K.K.** za krivično delo neovlašćeno vlasništvo, kontrola ili posedovanje oružja iz člana 374, stav 2 Krivičnog zakonika, za koje su oglašeni krivim, preinačio je presudu, tako da je svakom optuženom izrekao novčanu kaznu u iznosu od 5.000 (pet hiljada) evra. U skladu sa članom 80. Krivičnog zakonika, optuženi su osuđeni na jedinstvenu kaznu, i to: **T.K.** na jedinstvenu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 7 (sedam) godina i novčanu kaznu u iznosu od 25.000 (dvadesetpet hiljada) evra, u ovu kaznu mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru, **K.K.** na jedinstvenu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 5 (pet) godina i novčanu kaznu u iznosu od 25.000 (dvadesetpet hiljada) evra, u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru. **Gj.K.** na jedinstvenu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 5 (pet) godina i 6 (šest) meseci i novčanu kaznu u iznosu od 15.000 (petnaest hiljada) evra, u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru. **M.K.** na jedinstvenu kaznu zatvora u vremenskom trajanju od 3 (tri) godine i novčanu kaznu u iznosu od 10.000 (deset hiljada) evra, u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru. **B.B.** na jedinstvenu kaznu zatvora od 5 (pet) godina i novčanu kaznu u iznosu od 25.000 (dvadesetpet hiljada) evra, u koju mu je uračunato i vreme provedeno u pritvoru. Apelacioni sud je ukinuo prvostepenu presudu i slučaj vratio na preispitivanje i presuđivanje samo u pogledu krivičnog dela pranje novca iz tačke II izreke i dela oduzimanja imovine.
37. Apelacioni sud je, svojom presudom, poučio oštećene, odnosno podnosioce zahteva, da imovinsko-pravni zahtev ostvare u građansko-parničnom postupku, ističući sledeće:
- “Oštećeni se upućuju da imovinsko-pravni zahtev ostvare u građansko-parničnom postupku”.*
38. Neutvrđenog datuma, protiv gore navedene presude Apelacionog suda, optuženi su uložili žalbu Vrhovnom sudu, navodeći bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, povredu krivičnog zakona i pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i zbog odluke o krivičnoj sankciji.
39. Državni tužilac je dopisom [PPA-III-BR. 5/2020] predložio da se odbiju žalbe optuženih, kao neosnovane.
40. Dana 8. oktobra 2020. godine, Vrhovni sud je rešenjem [PA-II. br. 2/2020] ukinuo presudu Apelacionog suda [APS. br. 06/2019] od 4. maja 2020. godine, uz

obrazloženje da je osporena presuda zahvaćena bitnom povredom odredaba krivičnog postupka iz člana 384, stav 1. tačka 1.12 u vezi sa članom 370. Zakonika o krivičnom postupku i vratio slučaj na preispitivanje Apelacionom sudu i odlučio da se pritvor optuženima produži.

### Navodi podnosioca

41. Podnosioci zahteva navode da su odluke redovnih sudova donete uz povredu njihovih osnovnih ljudskih prava i sloboda, zagarantovana članovima 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] 32. [Pravo na pravično suđenje] i 46. [Zaštita imovine] Ustava u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje), članom 13 (Pravo na delotvoran pravni lek) kao i članom 1 Protokola 1 EKLJP-a.
42. Podnosioci zahteva smatraju da je do povrede članova 31. i 32. Ustava došlo usled nedostavljanja odluka redovnih sudova kako bi podnosioci zahteva imali mogućnost da u svojstvu oštećenih učestvuju u sudskim postupcima sprovedenim pred redovnim sudovima i da iznesu svoje žalbe/navode.
43. S tim u vezi, podnosioci zahteva ističu: *“Osnovni sud u Prizrenu, meni kao oštećenom, nije dostavio presudu prvostepenog suda. Prvostepeni sud mi takođe nije dostavio kopije žalbi optuženih, iako je bio dužan da to uradi prema članu 388 stav 2 ZKPRK-a. Nije mi omogućeno da podnesem odgovor na žalbe optuženih, jer prvostepeni sud i drugostepeni sud nisu ispunili svoje zakonske obaveze. U takvim situacijama, obično sudovi instance vraćaju spise predmeta najnižem sudu, na administrativni način, nalažući dostavljanje relevantnih dokumenata kako bi se stvorili procesni uslovi da nadležni sud odluči o žalbama u redovnom postupku”.*
44. U tom smislu, podnosioci zahteva ističu: *“Presuda Apelacionog suda Kosova APS. Br. 6/2019 od 04.05.2020. godine meni, kao oštećenom, nije dostavljena. Zbog toga mi nije omogućeno da uložim žalbu protiv navedene presude Apelacionog suda Kosova. Meni nisu dostavljene žalbe optuženih protiv presude Osnovnog suda Kosova i presude Apelacionog suda Kosova, iako su Apelacioni sud i Osnovni sud imali zakonsku obavezu prema članu 388 stav 2 ZKPRK-a da mi dostave žalbe. Nije mi omogućeno da podnesem odgovor na žalbe optuženih”.*
45. Što se tiče postupka koji je sproveden pred Vrhovnim sudom, podnosioci zahteva ističu: *“Ja sam u postupku koji je sproveden pred Vrhovnim sudom Kosova PA-II. Br. 2/2020 bio potpuno isključen. Nisam čak ni dobio informacije da je predmet prosleđen na dalju obradu Vrhovnom sudu. Pored toga što nisam imao priliku da uložim žalbu protiv presude prvostepenog suda i presude Apelacionog suda, nisu mi dostavljene ni presude ni žalbe suprotnih strana i nisam bio pozvan na ročište Žalbenog veća koja je održana pred Vrhovnim sudom Kosova”.*
46. Što se tiče njihovih navoda da nisu bili obavešteni o odlukama redovnih sudova, podnosioci zahteva ističu: *“Sudovi su prema odredbama ZKPRK-a dužni da dostave oštećenom i njihovom zastupniku pozive i sudske odluke. Glavni predmet je oštećeni (tužilac i optuženi). Pravni zastupnik, advokat, bilo da je branilac optuženog ili ovlašćeni zastupnik oštećenog, je ovlašćeni pravni zastupnik, ali njegovo prisustvo – angažovanje ne oslobađa sudove da komuniciraju sa pozivima, podnescima i sudskim odlukama kako bi i sam oštećeni mogao da podnese podneske, žalbe i da pomaže na ročištima i sudskim razmatranjima. Stoga, moje informisanje u tom smislu kao oštećenog predmetno suđenje čini proizvoljnim i takve povrede nisu samo zakonske, već su i povrede ustavnih garancija [...]”.*



47. Podnosioci zahteva u svom zahtevu ističu: *“Imam u vidu da stvar nije okončana u meritumu, ali je u sadašnjem postupku došlo do povreda koje su nepopravljive i ni u ponovljenom postupku nije moguće eliminisati posledice tih povreda. Da sam mogao da uložim žalbu na apelacionu presudu za pitanje imovinsko-pravnog zahteva i za kolosalne troškove postupka, da sam bio pozvan na ročište Veća pri Vrhovnom sudu Kosova, ja bih sigurno izneo svoje navode. Zašto prvostepeni sud i Apelacioni sud nisu presudili o pričinjenoj šteti, što je i dokazano u krivičnom postupku? Sada ću morati da tražim odštetu u građanskom postupku, u parničnom postupku, za koji unapred moram da platim veoma visoke troškove postupka”.*
48. Podnosioci zahteva dalje podvlače: *„Treba uzeti u obzir da sam ja, kao oštećeni, pretrpeo zapanjujuću štetu, nekoliko stotina hiljada evra, što se vidi iz situacije u spisima predmeta, pored moralne, ne materijalne štete, za celu porodicu”.*
49. U tom kontekstu, podnosioci zahteva ističu: *„Novčani iznosi od kojih sam lišen krivičnim radnjama optuženih su precizno dokazani i postojala je mogućnost da se bez opterećivanja krivičnog procesa sudi imovinsko-pravni zahtev. Ovakvim postupkom je povređeno i pravo zagarantovano članom 1. Dodatnog protokola uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda”.*
50. U zaključku, podnosioci zahteva ističu: *„Tražim da Ustavni sud Kosova proglasi da su mi povređena procesna i materijalna prava od strane Osnovnog suda u Prizrenu, Apelacionog suda Kosova u Prištini i Vrhovnog suda Kosova u Prištini, tako da su u odnosu na mene učinjeni propusti i povređeno mi je pravo na pristup pravdi u smislu člana 6. Evropske konvencije o osnovnim pravima i slobodama, koja se u Republici Kosovo primenjuje direktno i prioritarno, u slučaju sukoba, na odredbe zakona i drugih akata javnih institucija, a u smislu člana 221. Ustava Republike Kosovo. Povređeno mi je pravo na pravično i nepristrasno suđenje, zagarantovano članom 31, stavovima 1 – 3 Ustava RKS-a [...]”.*

## **Relevantne ustavne i zakonske odredbe**

### **USTAV REPUBLIKE KOSOVO**

#### **Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]**

1. *Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
2. *Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*
3. *Suđenje je javno, osim u slučajevima kada sud, iz posebnih razloga, smatra da je isključivanje štampe ili javnosti, u korist pravde, ako bi njihovo prisustvo moglo naškoditi javnom redu ili nacionalnoj sigurnosti, interesima maloletnika, ili zaštiti privatnog života stranaka u postupku, na zakonom propisan način.*
4. *Svako ko je optužen za krivično delo ima pravo da ispituje prisutne svedoke i da zahteva obavezno pojavljivanje svedoka, veštaka i ostalih lica, koja mogu razjasniti činjenice.*
5. *Svako ko je optužen za krivično delo će se smatrati nevinim, sve dok se ne dokaže njegova/njena krivica, u saglasnosti sa zakonom.*

#### **Član 32. [Pravo na pravno sredstvo]**

*Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način.*

#### **Član 46** **[Zaštita imovine]**

- 1. Garantuje se pravo na imovinu.*
- 2. Korišćenje imovine je regulisano zakonom, u skladu sa javnim interesom.*
- 3. Niko se ne može arbitrarno lišiti lične imovine. Republika Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo mogu izvršiti eksproprijaciju imovine ako je ista u skladu sa zakonom, ako je neophodna ili adekvatna za postizanje javnih ciljeva ili podržavanje javnog interesa, a za koju se vrši neposredna adekvatna kompenzacija licu ili licima, imovina kojih se eksproprijuje.*
- 4. O sporovima koje uzrokuje neko delo Republike Kosovo ili javne vlasti Republike Kosovo, a koji se smatraju eksproprijacijom, odlučuje nadležni sud.*
- 5. Intelektualno pravo je zaštićeno zakonom.*

### **EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA**

#### **Član 6. (Pravo na pravično suđenje)**

- 1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti s čitavog ili jednog dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloletnika ili zaštite privatnog života strana u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao naneti štetu interesima pravde.*
- 2. Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.*

#### **Član 13** **Pravo na delotvoran pravni lek**

*Svako čija su prava i slobode, priznata ovom konvencijom, narušena ima pravo na pravni lek pred nacionalnim vlastima, čak i onda kada su povredu ovih prava i sloboda učinile osobe u vršenju svoje službene dužnosti*

#### **Protokol br. 1 član 1 [Zaštita imovine]**

- 1. Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.*

### **ZAKONIK Br. 04/L-123 O KRIVIČNOM POSTUPKU**

#### **Član 463** **Odluka na ostvarivanje imovinskopravnog zahteva**

1. O imovinskopravnom zahtevu odlučuje sud.

2. U presudi kojom sud okrivljeno lice oglašava krivim, sud će oštećenom licu dosuditi imovinskopravni zahtev u celini ili delimično, a za višak uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za delimično presuđenje, sud će oštećeno lice uputiti da imovinskopravni zahtev u celini može da ostvaruje u parničnom postupku.

### Ocena prihvatljivosti zahteva

51. Sud prvo razmatra da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.

52. U tom smislu, Sud se prvo poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

*“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.*

[...]

*7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.*

53. Sud takođe razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti, koji su propisani članovima 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

#### Član 47 [Individualni zahtevi]

*“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.*

*2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.*

#### Član 48 [Tačnost podneska]

*“Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.*

#### Član 49 [Rokovi]

*“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku [...]”.*

54. Sud dalje utvrđuje da podnosioci zahteva osporavaju akt javnog organa, odnosno rešenje [PA-II br. 2/2020] od 8. oktobra 2020. godine Vrhovnog suda. U tom smislu, zahtev podnosioca je u skladu sa uslovima koji su propisani u stavovima 1 i 7, člana 113. Ustava i članu 47. Zakona. Podnosioci zahteva su takođe podneli zahtev u skladu sa rokom koji je propisan u članu 49. Zakona.

55. Pored toga, Sud takođe razmatra da li su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti koji su propisani u pravilu 39 [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika. Pravilo 39 (1) (b) i (2) i (3) (b) Poslovnika, propisuje:

*“(1) Sud može smatrati zahtev prihvatljivim:*

*[...]*

*(b) ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke*

*[...]”*

*“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.*

*[...]”.*

56. Sud, pre svega, podseća da se okolnosti konkretnog slučaja odnose na krivični postupak koji je pokrenut i sproveden protiv lica T.K., K.K., GJ.K., M.K., B.B., Gj.K. i G.K za izvršenje krivičnih dela kažnjivih po članovima 267, 274, 300, 208, 343. i 374 u vezi sa članom 31. Krivičnog zakonika, u kom slučaju su podnosioci zahteva bili oštećeni.
57. U krivičnom postupku koji je sproveden protiv T.K., K.K., GJ.K., M.K., B.B., Gj.K. i G.K. poslednje navedeni su presudom Osnovnog suda oglašeni krivim i osuđeni na novčanu kaznu u određenom iznosu novca, dok su podnosioci zahteva u svojstvu oštećenih poučeni na građanski spor. Presudu Osnovnog suda je Apelacioni sud delimično preinačio tako što je optužene oglasio krivim, povećao kaznu zatvora i novčanu kaznu i poučio oštećene na građanski spor. Nakon žalbe, Vrhovni sud je rešenjem [PA-II. br. 2/2020] ukinuo odluku Apelacionog suda i slučaj vratio Apelacionom sudu na preispitivanje.
58. Kao rezultat toga, podnosioci zahteva pred Sudom osporavaju rešenje Vrhovnog suda koje se odnosi na „*krivičnu optužbu*“ protiv nekoliko trećih lica, odnosno T.K., K.K., GJ.K., M.K., B.B., Gj.K., G.K., navodeći da su im povređena ustavna prava i slobode, zagarantovane članovima 31, 32. i 46. Ustava u vezi sa članom 6 i članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a.
59. Sud će, u nastavku, posebno razmatrati svaki navod podnosilaca zahteva, primenjujući sudsku praksu ESLJP-a, na osnovu koje je Sud, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagarantovane Ustavom.

### ***Navod o povredi člana 31. i 32. Ustava***

60. Što se tiče ovog navoda, podnosioci zahteva navode da su tokom sudskog procesa koji se sprovodio u redovnim sudovima bili isključeni iz mogućnosti da kao oštećeni učestvuju u sudskim postupcima koji su sprovedeni u redovnim sudovima i da iznesu svoje žalbe/navode, a sve to, po njihovim navodima, čini povredu članova 31 i 32 Ustava.
61. U ovom kontekstu, Sud primećuje da podnosioci zahteva obrazlažu navod o povredi člana 31. i 32. Ustava kao rezultat nedostavljanja odluka redovnih sudova kako bi podnosioci zahteva u svojstvu oštećenih imali mogućnost da učestvuju u sudskim postupcima sprovedenim pred redovnim sudovima i iznesu svoje žalbe/navode.

62. U tom smislu, podnosioci zahteva ističu da Osnovni sud i Apelacioni sud nisu dostavili podnosiocima zahteva donete odluke u skladu sa stavom 2 člana 388. Zakonika o krivičnom postupku, kako bi podnosioci zahteva imali mogućnost da iznesu svoje navode tokom sprovođenja sudskih postupaka, odnosno da odgovore na žalbe optuženih.
63. Sud takođe primećuje da podnosioci zahteva navode da su isključeni iz mogućnosti da podnesu navode u vezi sa imovinsko-pravnim zahtevom u postupku koji je sprovedene u Vrhovnom sudu koji je rezultirao donošenjem rešenja [PA-II. br. 2/2020] za ukidanje presude [APS. br. 06/2019] od 4. maja 2020. godine Apelacionog suda i vraćanjem slučaja na presuđivanje.
64. S tim u vezi, Sud primećuje da podnosioci zahteva navode: „[...] *Da sam bio u mogućnosti da uložim žalbu protiv ožalbene presude za pitanje imovinsko-pravnog zahteva i za kolosalne troškove postupka, da sam bio pozvan na ročište Veća u Vrhovnom sudu Kosova, sigurno bih izneo svoje navode. Zašto prvostepeni sud i Apelacioni sud nisu presudili o pričinjenoj šteti koja je i utvrđena u krivičnom postupku? Sada ću morati da tražim odštetu u parnično-pravnom postupku, parničnom postupku, za koji unapred moram da platim veoma visoke troškove postupka*”.
65. U svetlu gore navedenih tvrdnji, Sud primećuje da podnosilac zahteva pokreće navode koji spadaju u objekat ili oblast delovanja člana 31 i 32 Ustava u vezi sa članom 5 EKLjP-a (vidi slučaj ESLjP-a, *Perez protiv Francuske, zahtev br. 47287/99*, Presuda od 12. februara 2004. godine)
66. Sud primećuje da su podnosioci zahteva učestvovali u razmatranju slučaja protiv optuženih koji se vodio u Osnovnom sudu u svojstvu svedoka i oštećenih. (vidi slučaj ESLjP-a, *Perez protiv Francuske, zahtev br. 47287/99*, gore citiran).
67. U kontekstu tvrdnje u vezi sa nedobijanjem odluka redovnih sudova, Sud primećuje da je ovlašćeni branilac podnosilaca zahteva pokrenuo tvrdnje u ime podnosilaca zahteva, koji je istakao sledeće:

*“Zastupnik oštećenih, advokat Tom Gashi, je u svojoj završnoj reči u celosti podržao tužioca ST-a, dodajući da su se svi optuženi branili ćutanjem; ostao je u celost i pri završnoj reči prethodnog zastupnika oštećenih Zefa i Pala Grude i smatra da su u ovom ponovljenom suđenju nesumnjivo dokazane radnje optuženih prema oštećenima koje zastupa, pa je predložio da sud iste oglasi krivim za koje je ova optužnica podignuta i da ih presudom obaveže da oštećenima vrate novčani iznosi koji je naveden u odredbi optužnice uvek za oštećene Zef i Pal Grude”.*

[...]

*Iz prethodnog razmatranja, tada je zastupnik oštećenog, advokat Arianit Koci, izneo završnu reč sudu u pisanoj formi, koja je priložena uz spise predmeta i presudu, gde je potonji tražio od suda da se, nakon što se utvrdi ukupan iznos materijalne štete koja je pričinjena, da se optuženima naloži solidarno obeštećenje oštećenog, pričinjene materijalne štete, u iznosu i obimu koje je sud odredio po presudi na osnovu dokaza izvedenih na glavnom pretresu.*

[...]

*Oštećeni svedok Pal Gruda: u potpunosti je ostao pri svom iskazu datom policiji i tužilaštvu, dok je tokom glavnog ispitivanja, kada je saslušan u svojstvu oštećenog i svedoka, u početku govorio o studentskom životu u Tirani i*

[...]

*Optuženi K. K. na glavnom pretresu se branio ćutanjem, priznajući krivično delo, ali je sud potvrdio činjenično stanje iz iskaza oštećenih Pala i Zefa Grude, posebno oštećenog Pala Grude, koji je tokom glavnog pretresa ubedljivo opisao sve detalje o kontaktima sa optuženim K.K., koji je gurnuo u velike dugove oštećenog Pala, koji nije mogao da plati ne samo ponuđeni dug već i visoku kamatu ili zelenašenje koje mu je nametnuo optuženi Kastriot i koji ga primorava da plaća nesrazmerne iznose.*

[...]

*Sudsko telo ceni izjavu oštećenih Pala i Zefa Grufe, jer su njihovi iskazi bili uverljivi, u kojima su prikazali tok događaja počevši od prvih kontakata koje je oštećeni Pal imao sa optuženim B., zatim je optuženi iskoristio neiskustvo oštećenog i zadužio ga dajući mu visoke iznose gotovinskih kredita, računajući visoke kamate, a zbog nemogućnosti plaćanja, B. je pretio oštećenom, primoravao ga govoreći da će mu doći u porodicu, doći ćemo sa zelenašima, kod kuće, u prodavnici, dolazim na silu da uzmem novac od članova porodice.“*

68. U kontekstu tvrdnje o povredi člana 32. Ustava u vezi sa članom 13. EKLJP-a zbog nemogućnosti korišćenja pravnih lekova u celom sudskom postupku pred redovnim sudovima, odnosno protiv navedene presude Osnovnog suda [PKR. be. 76/18], Sud primećuje da je Specijalno tužilaštvo uložilo žalbu Apelacionom sudu protiv optuženih.

69. Takođe, u kontekstu tvrdnje podnosilaca zahteva za nemogućnost iznošenja tužbe Apelacionom sudu, Sud će se u ovom trenutku pozvati na relevantni deo presude Apelacionog suda u kome se navodi sledeće:

*„Apelacioni sud, na osnovu činjenice da su neki od oštećenih podneli imovinskoppravne zahteve koji se u suštini ne poklapaju sa visinom potraživanja u odnosu na tuženu štetu, ovaj sud je samo našao da se potraživanja mogu ostvariti u građanskom parničnom postupku, s obzirom da za Apelacioni sud postoji osnov za naknadu štete a što rezultira kao posledica krivice okrivljenog koju je ovaj sud utvrdio“.*

70. Pored toga, u kontekstu tvrdnje podnosilaca zahteva o nemogućnosti učešća na sednicama koje su održane pred Vrhovnim suduom, Sud podseća da predmet podnosilaca predstavke nije okončan osporenim presudom Vrhovnog suda [PA-II. br. 2/2020], od 8. oktobra 2020. godine, već je predmet vraćen Apelacionom sudu na ponovno odlučivanje i potonji je putem Obaveštenja [APS. ne. 43/2020] od 3. novembra 2020. godine pozvao relevantne strane u predmetu, uključujući podnosioc zahteva, da učestvuju na sednici veća Apelacionog suda povodom ponovnog suđenja.

71. Izuzev ovoga, Sud primećuje iz spisa predmeta da je Apelacioni sud u novom postupku u presudi [APS. br. 43/2020] u odgovoru na tvrdnje podnosilaca zahteva za nedostavljanje presude Apelacionog suda [APS. br. 6/2019] od 4. maja 2020. godine i presude Vrhovnog suda [PA-II. br. 2/2020], od 8. oktobra 2020. godine, kao i za nemogućnost pokretanja navoda pred redovnim sudovima, jasno naveo sledeće:

*„Ptvenstveno, apelacioni sud u smislu tvrdnje da oštećenima nisu uručene presude prvostepenog suda i presude apelacionog suda, ovaj sud podseća da je dostavljanje odluka bilo kojoj stranci, bilo da su iz prvostepenog suda ili i sa drugih*

nivoa pravosuđa, to čini prvostepeni sud, uprkos činjenici da su na sednici održanoj 22.01.2020. godine u Apelacionom sudu prisustvovali oštećeni Pal i Zef Gruda oni nisu ni u jednom trenutku prikazali jednu takvu okolnost u vezi sa ne uručivanjem presude prvostepenog suda. Pored toga, kako proizilazi iz spisa predmeta oštećeni Pal i Zef Grude, iz povratnica proizilazi da su oni primili presudu prvostepenog suda dana 24.05.2019. godine sa znakom 76/2018, kao i da je prijem izvršen dana 27. i 28.06.2019.godine u 15:00 časova, iz čega proizilazi da je ovakva tvrdnja o povredi prava zbog nedonošenja presude neosnovana, dok se činjenica da su prisustvovali sednici Apelacionog suda potvrđuje na osnovu povratnica i zapisnika sa sednice od 22.01.2020. godine. Iz svega navedenog, Apelacioni sud napominje da su oštećeni imali mogućnost efektivnog korišćenja pravnih lekova, i sada u ponovljenom postupku nakon odluke Vrhovnog suda, oštećeni su bili prisutni na sednici veća pri Apelacionom Sudu.

72. Iz gore navedenog, Sud primećuje da su podnosioci zahteva **(i)** primili presudu [PKR. br. 76/18] od 24. maja 2019. godine i to 27. i 28. juna 2019. godine; **(ii)** učestvovali na sednici Apelacionog suda od 22. januara 2020. godine i imali su priliku da podnesu tvrdnje u vezi sa njihovim slučajem; **(iii)** i učestvovali su na sednici održanoj u ponovnom postupku u Apelacionom sudu.
73. Sud takođe smatra da je potrebno da istakne da je podnosiocima zahteva bilo omogućeno da sprovede postupak po principu kontradiktornosti; da su mogli da iznesu argumente i dokaze za koje su smatrali da su važni za njihov slučaj tokom različitih faza postupka; i da su svi argumenti, gledani objektivno, koji su bili relevantni za rešavanje njegovog slučaja, redovno saslušani i ispitani od strane sudova; da su činjenični i pravni razlozi na osporene odluke detaljno izloženi; i da su, prema okolnostima predmeta, postupci, posmatrani u celosti, bili pravični. Kao rezultat toga, Sud nalazi da su podnosioci zahteva uživali procesne garancije ugrađene u koncept pravičnog i nepristrasnog suđenja (vidi, *mutatis mutandis*, između ostalog, slučaj Suda br. [KI118/17](#), podnosilac zahteva: *Sani Kervan i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. februara 2018. godine; stav 35; vidi, takođe, slučaj ESLJP-a: [Garcia Ruiz protiv Španije](#), zahtev br. 30544/96, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 29.
74. U tom smislu, Sud smatra da je navod podnosioca zahteva o povredi člana 31. i 32. Ustava treba odbiti kao očigledno neosnovan po ustavnim osnovama.

**Što se tiče navoda o povredi člana 46. Ustava u vezi sa članom 1. Protokola 1 EKLJP-a**

75. Što se tiče pitanja u vezi sa imovinsko-pravnim zahtevom, Sud primećuje da podnosioci zahteva pokreću ovo pitanje, tvrdeći u suštini povredu člana 46. Ustava u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a.
76. U tom smislu, Sud primećuje da podnosioci zahteva ističu: “*Da sam bio u mogućnosti da uložim žalbu protiv ožalbene presude za pitanje imovinsko-pravnog zahteva i za kolosalne troškove postupka, da sam bio pozvan na ročište Veća u Vrhovnom sudu Kosova, sigurno bih izneo svoje navode. Zašto prvostepeni sud i Apelacioni sud nisu presudili o pričinjenoj šteti koja je i utvrđena u krivičnom postupku?*“.
77. Sud primećuje da su Osnovni sud presudom [PKR. BR. 76/18] od 24. maja 2019. godine i Apelacioni sud presudom [APS. br. 6/2019] od 4. maja 2020. godine odlučili da podnosioci imovinsko-pravni zahtev ostvare u građanskom sporu u svojstvu oštećenih.

78. S tim u vezi, Osnovni sud je svojom presudom uputio oštećene strane, uključujući i podnosioc zahteva u svojstvu oštećenih, da imovinsko-pravni zahtev ostvare u parničnom postupku, ističući sledeće:

*“Oštećeni Pal Gruda, Zef Gruda, F. G., B. Q., M. N., B. N., F. G., Sh. B., M. A., N. Q., K. G. i A. Z. za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahteva se upućuju na redovan pravno-građanski spor”.*

79. Sud se takođe poziva na relevantni deo presude [APS. br. 6/2019] od 4. maja 2020. godine Apelacionog suda, gde je ističe:

*“Apelacioni sud, uzimajući u obzir činjenicu da su neki od oštećenih podneli imovinsko-pravne zahteve koji se u suštini ne poklapaju sa visinom podnetog zahteva u odnosu na navedenu štetu, ovaj sud je samo zaključio da se zahtevi mogu ostvariti u parničnom postupku, s obzirom da za Apelacioni sud postoji osnov za naknadu štete koja proizilazi iz krivice optuženih koju je ovaj sud utvrdio, dok što se tiče visine podnetog zahteva to nije bilo jasno, jer je zahtev bio u suprotnosti sa utvrđenim nalazima ovog suda o šteti koju su optuženi prouzrokovali oštećenima, a budući da se sud rukovodi načelom efikasnosti u krivičnom postupku, ne kršeći prava strana na osnovu ovog načela, preduzimanje radnji za bilo kakvo finansijsko veštačenje radi utvrđivanja visine zahteva oštećenih dodatno bi produžilo krivični postupak; ali, pored svih ovih razloga, sud je na osnovu člana 463. ZKP-a odlučio da oštećeni ostvare zahtev u parničnom postupku”.*

80. Sud primećuje da je presudu Apelacionog suda ukinuo Vrhovni sud rešenjem [PA-II. br. 2/2020] od 8. oktobra 2020. godine, zbog primene krivičnog zakona i slučaj je vratio na presuđivanje Apelacionom sudu.

81. Međutim, Sud ne može da ne primeti da su podnosioci zahteva upućeni na građanski spor da bi ostvarili imovinsko-pravni zahtev u svojstvu oštećene strane.

82. U tom smislu, a kao odgovor na navod podnosioca zahteva u vezi sa pitanjem imovinsko-pravnog zahteva, Sud podseća da se u članu 463, stav 1 Zakonika o krivičnom postupku ističe: *„O imovinsko-pravnom zahtevu odlučuje sud”*. Dok je u stavu 2 istog člana propisano: *„U presudi kojom sud okrivljeno lice oglašava krivim, sud će oštećenom licu dosuditi imovinsko-pravni zahtev u celini ili delimično, a za višak uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za delimično presuđenje, sud će oštećeno lice uputiti da imovinsko-pravni zahtev u celini može da ostvaruje u parničnom postupku”*.

83. Sud ističe da su podnosioc zahteva redovni sudovi uputili na relevantan postupak za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahteva, iz čega proizilazi da podnosioci zahteva imaju mogućnost da slede parnični postupak u vezi sa svojim imovinsko-pravnim zahtevom.

84. U tom smislu, Sud podseća da iscrpljivanje pravnih sredstava uključuje u sebi dva važna elementa: (i) iscrpljivanje u formalnom-proceduralnom smislu, što podrazumeva mogućnost korišćenja pravnog sredstva protiv akta javnog organa u višem stepenu sa punom nadležnošću i (ii) iscrpljivanje sredstva u sustinskom smislu, što podrazumeva prijavljivanje ustavnih povreda u „suštini“ pred redovnim sudovima, tako da oni mogu sprečiti i ispraviti povrede Ljudska prava zaštićena Ustavom i Konvencijom. Sud smatra iscrpljena pravna sredstva samo kada su ih podnosioci zahteva, u skladu sa važećim zakonima, koristili u oba smisla (vidi, takođe, slučaj Ustavnog suda: [KI71/18](#), podnosilac zahteva: *Kamer Borovci i Mustafë Borovci i Avdulla Bajra*, rešenje o neprihvatljivosti od 21. novembra 2018. godine, stav 57).



85. S obzirom na to da podnosioci u zahtevu nisu precizirali da li su, da bi ostvarili svoj zahtev, iskoristili pravna sredstva koja su im bila na raspolaganju, Sud utvrđuje da podnosioci zahteva nisu iscrpeli sva pravna sredstva predviđena zakonom.
86. Stoga, ovaj navod podnosioca zahteva odbija Sud u skladu sa pravilom 39 (1) (b) Poslovnika.
87. Sledstveno tome, Sud utvrđuje da se (i) navod o povredi prava i sloboda zagaranovanih članovima 31. i 32. Ustava proglašeno očigledno neosnovanim; dok se (ii) navod o povredi člana 46. Ustava, u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 EKLJP-a, u pogledu ostvarivanja pravno-imovinskog zahteva, proglašeno prevremenim.

### IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa stavovima 1 i 7 člana 113. Ustava, članovima 20, 47 i 48 Zakona i pravilima 39 (1) (b) i (2) Poslovnika o Radu, jednoglasno 4. aprila 2023. godine

### ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovo rešenje stranama;
- III. DA OBJAVI ovo rešenje u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ovo rešenje stupa na snagu odmah.

**Sudija izvestilac**

  
Selvetë Gërxhaliu-Krasniqi



**Predsednica Ustavnog suda**

  
Gresa Caka Nimani